

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Pedagogika I.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vzdělání a vzdělávání. Pojem vzdělání, obsah vzdělávání, druhy vzdělávání

Vzdělání a vzdělávání jsou dva pojmy, které jsou často zaměňovány, ale mají odlišný význam.

Vzdělání je širší pojem, který označuje proces učení a rozvoje člověka. Vzdělání zahrnuje nejen získávání znalostí a dovedností, ale také rozvoj osobnostních vlastností a hodnot. Vzdělání může probíhat v různých formách, například ve škole, v rodině, v zaměstnání nebo v dalších institucích.

Vzdělávání je užší pojem, který označuje proces získávání znalostí a dovedností. Vzdělávání se zaměřuje především na kognitivní rozvoj člověka. Vzdělávání probíhá především ve škole.

Rozdíly mezi vzděláním a vzděláváním

Charakteristika	Vzdělání	Vzdělávání
Význam	Širší pojem	Užší pojem
Obsah	Učení a rozvoj člověka	Získávání znalostí a dovedností
Zaměření	Osobnostní rozvoj	Kognitivní rozvoj
Forma	Různorodost	Škola

Význam vzdělání a vzdělávání

Vzdělání a vzdělávání jsou pro člověka důležité, protože:

- Pomáhají rozvíjet jeho schopnosti a dovednosti – vzdělání a vzdělávání pomáhají člověku rozvíjet jeho kognitivní schopnosti, motorické schopnosti, sociální schopnosti, ale i další schopnosti.
- Pomáhají rozvíjet jeho osobnost – vzdělání a vzdělávání pomáhají člověku rozvíjet jeho osobnostní vlastnosti, jako jsou například samostatnost, zodpovědnost, kreativita, ale i další vlastnosti.
- Pomáhají člověku být úspěšný v životě – vzdělání a vzdělávání pomáhají člověku být úspěšný v životě, například v práci, v osobním životě, ale i v dalších oblastech.

Vývoj vzdělání a vzdělávání

Vzdělání a vzdělávání se v průběhu historie vyvíjely. V minulosti bylo vzdělání dostupné pouze pro privilegované vrstvy společnosti. V dnešní době je vzdělání dostupné pro všechny lidi, bez ohledu na jejich sociální status, ekonomické podmínky nebo jiné faktory. Vzdělávání se také vyvíjí v souvislosti s rozvojem společnosti. V dnešní době je vzdělávání zaměřeno především na rozvoj kritického myšlení, kreativity a adaptability.

V současné době se ve vzdělávání a vzdělávání objevují následující trendy:

- Zaměření na rozvoj kritického myšlení - vzdělávání se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, které je důležité pro řešení problémů a rozhodování v moderní společnosti.
- Zaměření na rozvoj kreativity - vzdělávání se zaměřuje na rozvoj kreativity, která je důležitá pro inovace a rozvoj společnosti.
- Zaměření na rozvoj adaptability - vzdělávání se zaměřuje na rozvoj adaptability, která je důležitá pro život v dynamické společnosti.
- Individuální přístup k vzdělávání - vzdělávání se zaměřuje na individuální přístup k vzdělávání, který respektuje individuální potřeby a zájmy žáků.
- Technologické inovace ve vzdělávání - vzdělávání využívá technologické inovace, které pomáhají zlepšovat efektivitu a kvalitu vzdělávání.

Obsah vzdělávání je to, co je ve vzdělávání ovlivňováno. Obsah vzdělávání lze rozdělit na několik kategorií:

- Znalosti - znalosti jsou informace o světě, které se člověk učí. Znalosti mohou být faktické, teoretické nebo praktické.
- Dovednosti - dovednosti jsou schopnosti, které člověk dokáže vykonávat. Dovednosti mohou být kognitivní, motorické nebo sociální.
- Hodnoty - hodnoty jsou přesvědčení a postoje, které člověk má. Hodnoty mohou být morální, společenské nebo kulturní.
- Postoje - postoje jsou způsoby, jakými člověk hodnotí věci nebo lidi. Postoje mohou být pozitivní nebo negativní.

Obsah vzdělávání je závislý na mnoha faktorech, například na:

- Cílech vzdělávání - obsah vzdělávání je závislý na tom, jaké cíle vzdělávání má.
- Věku a vývojových schopnostech žáků - obsah vzdělávání je závislý na věku a vývojových schopnostech žáků.

- Potřebách a zájmech žáků - obsah vzdělávání by měl odpovídat potřebám a zájmům žáků.
- Vnějších podmínkách - obsah vzdělávání je závislý na vnějších podmínkách, ve kterých probíhá vzdělávání.

Obsah vzdělávání je důležitý, protože:

- Umožňuje žákům rozvíjet jejich schopnosti a dovednosti - obsah vzdělávání umožňuje žákům rozvíjet jejich kognitivní schopnosti, motorické schopnosti, sociální schopnosti, ale i další schopnosti.
- Umožňuje žákům rozvíjet jejich osobnost - obsah vzdělávání umožňuje žákům rozvíjet jejich osobnostní vlastnosti, jako jsou například samostatnost, zodpovědnost, kreativita, ale i další vlastnosti.
- Umožňuje žákům být úspěšní v životě - obsah vzdělávání pomáhá žákům být úspěšní v životě, například v práci, v osobním životě, ale i v dalších oblastech.

Příklady obsahu vzdělávání

Příklady obsahu vzdělávání jsou například:

- Znalosti - například znalosti o přírodě, společnosti, historii, kultuře, ale i další znalosti.
- Dovednosti - například dovednosti čtení, psaní, počítání, řešení problémů, komunikace, spolupráce, ale i další dovednosti.
- Hodnoty - například hodnoty jako spravedlnost, rovnost, tolerance, ale i další hodnoty.
- Postoje - například postoje k přírodě, společnosti, historii, kultuře, ale i další postoje.

Druhy vzdělávání lze rozdělit podle různých kritérií.

Podle cíle vzdělávání lze vzdělávání rozdělit na:

- Základní vzdělávání - je určeno pro všechny děti a má za cíl poskytnout jim základní znalosti a dovednosti, které potřebují pro život.
- Střední vzdělávání - je určeno pro žáky po základním vzdělávání a má za cíl připravit je na další studium nebo na uplatnění v praxi.
- Vysokoškolské vzdělávání - je určeno pro absolventy středního vzdělání a má za cíl připravit je na výkon povolání nebo na další studium.
- Další vzdělávání - je určeno pro všechny lidi, kteří se chtějí dále vzdělávat, a má za cíl poskytnout jim nové znalosti a dovednosti.

Podle formy vzdělávání lze vzdělávání rozdělit na:

- Formální vzdělávání - je organizované vzdělávání, které probíhá ve školách nebo v dalších institucích.
- Neformální vzdělávání - je neorganizované vzdělávání, které probíhá mimo školy nebo jiné instituce.
- Informální vzdělávání - je vzdělávání, které probíhá každodenně v životě člověka.
- Podle obsahu vzdělávání lze vzdělávání rozdělit na:
 - Vzdělávání v oblasti přírodních věd - je zaměřeno na přírodní vědy, jako jsou matematika, fyzika, chemie, biologie, ale i další vědy.
 - Vzdělávání v oblasti společenských věd - je zaměřeno na společenské vědy, jako jsou historie, politologie, ekonomie, sociologie, ale i další vědy.
 - Vzdělávání v oblasti humanitních věd - je zaměřeno na humanitní vědy, jako jsou jazyky, literatura, filozofie, umění, ale i další vědy.

Podle věku lze vzdělávání rozdělit na:

- Předškolní vzdělávání - je určeno pro děti před zahájením povinné školní docházky.
- Povinné školní vzdělávání - je určeno pro všechny děti ve věku od 6 do 15 let.
- Nástavbové vzdělávání - je určeno pro žáky po povinné školní docházce.
- Vysokoškolské vzdělávání - je určeno pro absolventy středního vzdělání.

Podle typu školy lze vzdělávání rozdělit na:

- Základní škola - je určena pro děti ve věku od 6 do 15 let.
- Střední škola - je určena pro žáky po základním vzdělávání.
- Vysoká škola - je určena pro absolventy středního vzdělání.

Podle účelu lze vzdělávání rozdělit na:

- Vzdělávání pro práci - je zaměřeno na přípravu na výkon povolání.
- Vzdělávání pro život - je zaměřeno na rozvoj osobnosti člověka.

Podle dalších kritérií lze vzdělávání rozdělit například na:

- Vzdělávání v České republice
- Vzdělávání v zahraničí
- Vzdělávání v rámci Evropské unie
- Vzdělávání v rámci Organizace spojených národů

Použitá a doporučená literatura

Kyriacou, CH. L. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 2005.

Průcha, J. *Česká vzdělanost. Multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury*. Praha: Wolters Kluwer, 2015

Průcha, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál 2017.

Průcha, J., Mareš, J., Walterová, E. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003.

ve vzdělávání. Praha: Portál, 2012.

Vališová, A., Kasíková, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007.